

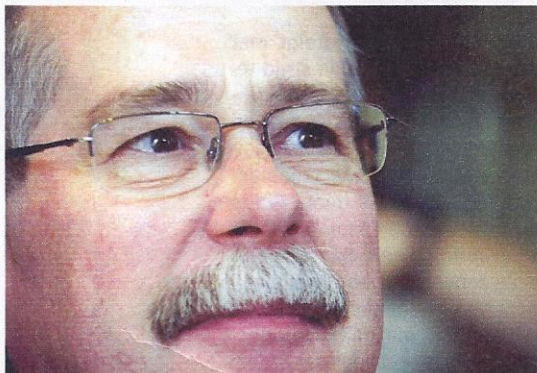
Jonge Belgen aan het front in Syrië

Met zeventig zijn ze ondertussen, de jonge Belgen die in Syrië aan het vechten zijn. Dat blijkt uit onderzoek van het federaal parket. Maar wat met de vrijheidsstrijders die straks terugkomen? Besmetten zij een nieuwe generatie would-be jihadi's?

Niet per se: 'Wie terugkeert van de heilige oorlog, heeft er meestal zijn buik van vol.'

IMAGEGLOBE

IMAGEGLOBE

'België moet die jongeren tegen zichzelf beschermen, maar de preventie ontbreekt compleet.'

Twee jaar duurt de oorlog in Syrië nu al. Wat in maart 2011 begon als een uitloper van de Arabische Lente en een gewapende opstand tegen het sjiiitische minderheidsregime van dictator **Bashar al-Assad**, is uitgegroeid tot een burgeroorlog die al meer dan zeventigduizend levens heeft geëist. Een oorlog ook die langs alle kanten wordt geïnfiltreerd.

Eurojust, dat de samenwerking tussen de Europese lidstaten in gerechtelijke onderzoeken stimuleert, waarschuwde er begin deze maand voor dat steeds meer Europese jongeren de wapens opnemen in Syrië. Volgens het federale parket in Brussel zijn de Belgische jongeren met zeventig, meestal uit de entourage van Sharia4Belgium. Ze zijn afkomstig uit Vilvoorde, Antwerpen en Mechelen. Jongeren zonder diploma, en vaak met een strafblad.

Afgelopen week raakte de identiteit van één van hen bekend. Het blijkt een doodgewone 19-jarige jongen uit Antwerpen te zijn, die de militanten van Sharia4Belgium op zijn levenspad tegenkwam. Daarna zou het nooit meer hetzelfde zijn. 'Ik weet niet of mijn zoon nog leeft,' zegt zijn moeder. 'Toen hij vertrok, liet hij alles achter. Praten deden we toen al niet meer. Nadat ik de vrijlating van **Fouad Belkacem** had bekritiseerd in zijn bijzijn, vond hij dat ik naar de hel moest. Ondertussen bleven die gasten bij ons thuis

komen, zelfs toen ik vorig jaar naar Limburg verhuisde. Ze hebben mijn zoon afgepakt.'

'Hoe komt het', zo vroeg VUB-politicoloog **Bilal Benyaich** zich af in een opiniestuk in De Standaard en De Morgen, 'dat al die jongeren zonder meer naar Syrië konden vertrekken? Hoeft het nog gezegd dat Vlamingen die de Syrische hel overleven, bij hun terugkeer heel wat vechtervaring, onverwerkte trauma's en contacten in de jihad-wereld zullen meebrengen?'

'De contacten blijven wel,' zegt **Rik Coolsaet**, professor Internationale Betrekkingen aan de Universiteit Gent en medeauteur van het boek *Jihadi Terrorism and the Radicalisation Challenge. European and American Experiences*. 'Een groep jongeren blijft gevoelig voor de lokroep van het extremisme. Maar velen zijn ook ontgoocheld teruggekomen van de heilige oorlog.'

Rik Coolsaet «Jongeren die naar zo'n strijdtonel trekken, worden er vaak niet warm onthaald. Lokale extremisten bekijken hen met wantrouwen, omdat die vrezen dat het om buitenlandse spionnen zou kunnen gaan. De meesten kunnen ook niet om met de barre omstandigheden op het terrein. Vaak worden ze alleen maar ingezet als kanonnenvlees door lokale militieleiders. En als ze ontgoocheld terugkeren, worden ze beschouwd als losers van de heilige oorlog. Van de jihad hebben ze meestal hun buik vol.»

HUMO Waar leidt u dat uit af?

Coolsaet «Dat zijn de verklaringen van ex-jihadi's zelf, meer bepaald de groep rond de Marokkaans-Belgische internetjihadiste **Malika El Aroud**. Zij ronselde in Brussel strijders voor de oorlog in Irak. In 2010, tijdens het laatste grote terrorismeproces in Brussel, stond ze samen met een aantal mannen die waren teruggekeerd terecht voor de correctionele rechtbank. Daar verklaarden de mannen dat ze, toen ze in Irak waren aangekomen, zelf voor hun eten en wapens moesten zorgen. Ze hadden gedacht dat ze in een goed geoliede strijdersbeweging zouden terechtkomen, maar al snel beseften ze dat ze enkel moesten dienen als kanonnenvlees. Dat had hen zwaar ontgoocheld.»

HUMO Wie zijn de jongeren die nu gemobiliseerd worden voor de oorlog in Syrië?

► **Coolsaet** «Hans Bonte, de burge-meester van Vilvoorde, meende te weten dat het 'radicale zotten' uit zijn gemeente zijn. Dat zou ik zeker niet durven te beweren, er is tenslotte nog geen onderzoek naar gedaan. Het klopt wel dat ex-leden van Sharia4Belgium een rol spelen in de mobilisatie. Zij hebben gebruikgemaakt van de dynamiek bij jongeren die vertrokken zijn en ze hebben dat versterkt. Maar dat geldt niet voor iedereen.

»Je zou kunnen stellen dat een deel van hen denkt strijdertje te gaan spelen. Gasten die het cool vinden om met een geweer rond te lopen. Een ander deel zijn jongeren met een strafblad die naar Syrië trekken om hun straf te ontlopen. De groep is zeer divers, de motivatie ook, en het is erg makkelijk om in Syrië te raken. Je boekt in je eentje een ticket naar Turkije en je probeert de grens over te steken. Jihadi's die in Irak wilden vechten, hadden het veel moeilijker om daar te raken.»

HUMO Het doet denken aan de *légionnaires*, mensen die zich opgeven voor het Franse Vreemdelingenlegioen. Mislukt in het leven, in de criminaliteit terechtgekomen, alle banden met de omgeving doorgemaakt, geen concrete plannen meer.

Coolsaet «Terechte vergelijking. De verzetsgroepen in Syrië hebben veel van een activistisch-avontuurlijke beweging als het Vreemdelingenlegioen. Ik durf zelfs niet beweren dat wie vertrekt, een duidelijk politiek doel voor ogen heeft, zoals destijds in Irak of Afghanistan. Wat is het politieke doel in Syrië? Alleszins niet op westerse soldaten schieten.»

HUMO Het doel zou de installatie van een salafistisch regime kunnen zijn. Of toch alleszins de verdrijving van de sjiitische minderheid.

Coolsaet «Nogmaals: dat kunnen we nu nog niet zeggen omdat we het gewoon niet weten. Maar voor een aantal van hen zal het nationalistische zeker een rol spelen. Kijk naar de klik rond de Molenbeekse sjeik Bassam Ayachi. Dat is een Syriër, logisch dat hij volk mobiliseert.»

HUMO Bij wie komen buitenlandse jihadi's in Syrië terecht?

Coolsaet «Ook dat is nauwelijks bekend. Een klein deel vindt wellicht onderdak bij Al Nusra, de

grootste jihadistische groep in Syrië. Een nog relatief jonge beweging, die pas vorig jaar voor het eerst van zich liet horen. Ze wordt gefinancierd en bewapend door soennitische staten als Qatar en Saoedi-Arabië. Ze kan filières aanboren waarover het Syrische bevrijdingsleger niet beschikt. Anderen komen wellicht terecht bij de vele milities die nu in Syrië opereren.»

HUMO Hebben al die verzetsgroepen banden met Al Qaeda?

Coolsaet «Al Qaeda bestaat niet meer. Al voor de dood van Osama bin Laden in 2011 was die beweging over haar hoogtepunt. Wat van dat netwerk nog overblijft, speelt zo goed als geen rol meer in het hedendaagse terrorisme. Er zijn wel nog jihadistische groeperingen die aan Al Qaeda refereren, maar dat is om zichzelf groter te doen lijken dan ze in werkelijkheid zijn. Al Qaeda is een geuzennaam geworden om strijders aan te trekken.»

SCHULD VAN DE OVERHEID

HUMO Hoe komt het eigenlijk dat jongeren zich zo verbonden kunnen voelen met een strijd die zich duizenden kilometers ver afspeelt, en dat ze daar ook voor willen sterven?

Coolsaet «Dat is het grote falen van het Belgische contraterrorisme. Zeventig jongeren die in Syrië gaan vechten: ik vind dat godgeklaagd. Die gasten vertegenwoordigen een enorm verlies aan menselijk kapitaal, en dat is mee de verantwoordelijkheid van een afwezige overheid. België moet die jongeren tegen zichzelf beschermen. Ons land heeft sinds 2006 een plan tegen radicalisering, dat onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken valt, maar 98 procent van alle maatregelen in dat plan is repressief van aard. Repressie moet er zijn, maar wat helemaal ontbreekt, is een preventief luik. Binnenkort maakt minister Milquet een nieuwe versie van het plan bekend. Daarin zou naar verluidt wel sprake zijn van preventie.

»De meelopers van Sharia4Belgium worden nu beschouwd als gevaarlijke extremisten, maar in werkelijkheid zijn ze zelf slachtoffers. Lokale politie- en overheidsdien-

sten weten meestal om welke jongeren het gaat. Die info circuleert, maar men doet er niets mee. Pas als er sprake is van strafbare feiten, komt de gerechtelijke overheid tussen. Alleen is het dan te laat.»

HUMO Wat moeten we doen om te voorkomen dat jongeren alsnog naar Syrië trekken?

Coolsaet «Volop inzetten op preventie. Steden en gemeenten moeten hun beleid veel meer op jongeren richten. We weten dat radicalisering het gevolg is van een foute vriendengroep, van een proces binnen de familie, van frustratie – allemaal dingen die niets met religie te maken hebben. Het vertrekpunt van een goede deradicaliseringsaanpak is: haal de jongere uit zijn vriendengroep. Het is een proces dat Tore Bjørgo aan de politie-school van Noorwegen heeft ontwikkeld en dat zijn nut al bewezen heeft. In de jaren tachtig werden grote groepen naziskinheads gederadicaliseerd met exitprogramma's. Nederland en Groot-Brittannië zijn gevolgd, maar daar heeft men ondervonden dat je het moet terugbrengen naar het individuele, het lokale. Ik ben er zeker van dat wanneer je jonge would-be jihadi's individueel benadert met een op maat gemaakt plan voor werk en huisvesting, je ze weg kunt houden van het internationale strijdtoneel.»

HUMO De Belgische justitie heeft ook niet altijd een stok achter de deur. Op het laatste terrorismeproces in Mechelen werden dertien van de veertien verdachten vrijgesproken. Het was niet bewezen dat de plannen die de beklaagden hadden om naar Tsjetsjeense strijderskampen te gaan, bedoeld waren als terrorisme.

Coolsaet «Hetzelfde dreigt met Syrië te gebeuren. Nu de strijd tegen Assad min of meer geleigd is, dringt de vraag zich op of de deelnemers aan de oorlog jihadi's zijn of legitieme vrijheidstrijders. Maar er is hoop. Sinds het Rode Kruis de opstand als een burgeroorlog heeft bestempeld, zijn de conventies van Genève van kracht. Wie een geboeide gevangene neerschiet, pleegt een oorlogsmisdad. Maar probeer dat straks maar eens te bewijzen voor een Belgische rechtbank.»

Sue Somers

'Vaak worden die jongens alleen maar ingezet als kanonnen-vlees'